

ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΦΟΡΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΝΟΜΙΚΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΠΟΥ ΙΣΧΥΕΙ ΣΤΙΣ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΕΣ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ ΕΟΚ

Του Δρα Β. ΠΑΤΣΟΥΡΑΤΗ ΛΕΚΤΟΡΑ ΑΣΟΕΕ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα κύρια στοιχεία που χαρακτηρίζουν την φορολογία εισοδήματος νομικών προσώπων (Φ.Ε.Ν.Π.) είναι πρώτο, το ύψος των συντελεστών και οι παράμετροι που προσδιορίζουν τη φορολογική βάση και δεύτερο, το σύστημα που εφαρμόζεται. Το σύστημα του Φ.Ε.Ν.Π. που ισχύει σήμερα στη χώρα μας εισήχθη το 1958. Για είκοσι πέντε συνεχή χρόνια λοιπόν το σύστημα αυτό της φορολογίας παραμένει το ίδιο. Κάτι ανάλογο συνέβη και με το ύψος του συντελεστή αυτής της φορολογίας, δηλαδή για δέκα επτά συνεχή χρόνια (1958 - 1975) ήταν σταθερός στο 35%. Αντίθετα, ορισμένοι παράμετροι (αφορολόγητα αποθεματικά, συντελεστές αποσβέσεως κ.ά.) που προσδιορίζουν τη φορολογική βάση, χρησιμοποιήθηκαν ως κύρια όργανα επηρεασμού της επενδυτικής συμπεριφοράς των επιχειρήσεων. Σε άλλες χώρες ο Φ.Ε.Ν.Π. παίζει πιο ενεργό ρόλο στην άσκηση οικονομικής πολιτικής. Δεν μεταβάλλονται μόνο το ύψος των φορολογικών συντελεστών και οι παράμετροι που προσδιορίζουν τη φορολογική βάση αλλά και το σύστημα αυτό καθ'εαυτό αλλάζει ανάλογα με τους στόχους της οικονομικής πολιτικής της χώρας.

Στη χώρα μας, στη μόνη στον κόσμο, εφαρμόζεται το σύστημα της έκπτωσης των μερισμάτων (dividend deduction system), ενώ στις επτά από τις υπόλοιπες εννέα χώρες της ΕΟΚ ισχύει το σύστημα της πίστωσης (imputation system). Η Ολλανδία και το Λουξεμβούργο εφαρμόζουν το κλασικό σύστημα. Η τελευταία πρόταση που έγινε το 1975 από την αρμόδια επιτροπή της Κοινότητας για εναρμόνιση του Φ.Ε.Ν.Π. εισηγείται την υιοθέτηση του συστήματος

της πίστωσης ως κοινού φορολογικού συστήματος στις χώρες μέλη της Κοινότητας.

Παρουσιάζει λοιπόν ενδιαφέρον η συγκριτική ανάλυση του Ελληνικού συστήματος και του συστήματος της πίστωσης πού, όπως φαίνεται, θα υιοθετηθεί τελικά από όλα τα κράτη - μέλη της Κοινότητας. Η εν λόγω ανάλυση θα γίνει κάτω από ορισμένες προϋποθέσεις και περιορισμούς. Οι συγκρίσεις και τα συμπεράσματα σχετικά με τα δύο συστήματα θα γίνουν σε θεωρητικό επίπεδο, δηλαδή δεν θα γίνει αναφορά σε συγκεκριμένα παραδείγματα των εν λόγω συστημάτων. Τούτο διότι ναι μεν οι επτά χώρες της Κοινότητας εφαρμόζουν το σύστημα της πίστωσης αλλά τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά (ύψος συντελεστών, προσδιορισμός της φορολογικής βάσης) του καθενός είναι διαφορετικά. Τέλος, η εργασία αυτή θα εξετάσει τις εσωτερικές επιδράσεις κάθε συστήματος και δεν θα επεκταθεί σε διεθνές επίπεδο.

2. ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΝΟΜΙΚΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ

Διάφοροι μέθοδοι χρησιμοποιούνται σήμερα για την φορολογία του εισοδήματος των νομικών προσώπων. Οι μέθοδοι αυτοί έχουν ως βάση την ενοποίηση μεταξύ αυτής της φορολογίας και της φορολογίας εισοδήματος φυσικών προσώπων (Φ.Ε.Φ.Π.). Ο βαθμός ενοποίησης που υπάρχει μεταξύ των δύο αυτών φόρων μας δίνει το βαθμό της διπλής φορολογίας που συνεπάγεται η εφαρμογή του ενός συστήματος Φ.Ε.Ν.Π. ή του άλλου. Μέχρι σήμερα τρία συστήματα έχουν χρησιμοποιηθεί περισσότερο. Το κλασικό, το σύστημα της πίστωσης και το σύστημα των δύο συντελεστών. Σε αυτά προστίθεται και το Ελληνικό σύστημα το οποίο θεωρείται ακραία περίπτωση του συστήματος των δύο συντελεστών.

Το κλασικό σύστημα στηρίζεται στη λογική ότι η επιχείρηση αποτελεί διαφορετική οντότητα από αυτή των μετόχων. Συνεπώς, τα κέρδη των επιχειρήσεων φορολογούνται πρώτα στο επίπεδο της επιχείρησης με τον Φ.Ε.Ν.Π. και το μέρος εκείνο των κερδών που μοιράζεται στους μετόχους φορολογείται με τον Φ.Ε.Φ.Π. Με άλλα λόγια ένα μέρος των κερδών φορολογείται και με τον Φ.Ε.Ν.Π. και με τον Φ.Ε.Φ.Π., δηλαδή παρουσιάζεται το φαινόμενο της διπλής φορολογίας και μάλιστα στην περίπτωση αυτή είναι πλήρης. Το σύστημα αυτό εφαρμόζεται σήμερα στις Η.Π.Α., στην Ολλανδία και το Λουξεμβούργο.

Το σύστημα των δύο συντελεστών, που εφαρμόστηκε για μια μεγάλη περίοδο (1953 - 1977) στη Δ. Γερμανία και αντικαταστάθηκε από το σύστημα της πίστωσης, πήρε το όνομα του από τους δύο διαφορετικούς συντελεστές που συνε-

πάγεται. Ο μεγαλύτερος συντελεστής ισχύει για το μέρος εκείνο των κερδών που παρακρατείται από την επιχείρηση, ενώ ο μικρότερος ισχύει για τα κέρδη που μοιράζονται ως μερίσματα στους μετόχους. Εάν συγκρίνουμε το σύστημα αυτό με το κλασικό σύστημα παρατηρούμε ότι ο μικρότερος συντελεστής που ισχύει για τα κέρδη που μοιράζονται συνεπάγεται τη μείωση του βαθμού της διπλής φορολογίας στην περίπτωση του συστήματος των δύο συντελεστών.

2.1. Τό Σύστημα της Πίστωσης (Imputation System)

Με το σύστημα αυτό τα κέρδη των επιχειρήσεων φορολογούνται όπως και με το κλασικό σύστημα, στο επίπεδο δηλαδή της επιχείρησης με ενιαίο συντελεστή, ανεξάρτητα εάν αυτά παρακρατούνται από την επιχείρηση ή μοιράζονται στους μετόχους. Στη συνέχεια το εισόδημα από τα μερίσματα ενσωματώνεται μαζί με τα άλλα εισοδήματα του μετόχου και φορολογούνται όλα μαζί με τον Φ.Ε.Φ.Π. Ο φορολογούμενος όμως δικαιούται να εκπέσει από τη φορολογική του υποχρέωση ένα μέρος του Φ.Ε.Ν.Π. που έχει επιβαρύνει το εισόδημα του από μερίσματα και έχει πληρωθεί από την επιχείρηση. Προς τούτο, ο φορολογούμενος αναφέρει στη φορολογική του δήλωση το ποσό του μερίσματος που εισέπραξε συν το ποσό της πίστωσης (credit) που δικαιούται. Στη βάση αυτή εφαρμόζεται η κλίμακα του Φ.Ε.Φ.Π. και υπολογίζεται η ονομαστική φορολογική υποχρέωση από την οποία αφαιρείται το ποσό της πίστωσης για να βρεθεί η πραγματική φορολογική υποχρέωση του φορολογουμένου. Η τελευταία μπορεί να είναι θετική, μηδέν ή αρνητική (δηλαδή επιστροφή φόρου). Το σύστημα αυτό λοιπόν, όπως και το σύστημα των δύο συντελεστών, μειώνει το βαθμό της φορολογίας. Διαφέρει δε από αυτό στο γεγονός ότι η μείωση αυτή πραγματοποιείται στο επίπεδο του επιχειρηματία, ενώ στο σύστημα των δύο συντελεστών πραγματοποιείται στο επίπεδο της επιχείρησης.

Για να γίνει πιο κατανοητή η λειτουργία αυτού του συστήματος παραθέτουμε το παρακάτω αριθμητικό παράδειγμα. Υποθέτουμε ότι μια επιχείρηση πραγματοποιεί 100 δρχ. κέρδη και ότι ο συντελεστής Φ.Ε.Ν.Π. είναι 50%. Επίσης, η επιχείρηση μοιράζει όλα τα κέρδη που της απομένουν μετά τη φορολογία, ο μέτοχος δικαιούται πίστωση ίση με το 50 % των καθαρών μερισμάτων που εισπράττει και, τέλος, φορολογείται με 40% συντελεστή Φ.Ε.Φ.Π.

Στο επίπεδο της επιχείρησης

Φορολογητέα κέρδη	100
Φ.Ε.Ν.Π. (συντελ. 50%)	50
Μερίσματα	50

Στο επίπεδο του επιχειρηματία

Μερίσματα	50
Πίστωση 50% του 50	25
Τεκμαρτό μέρισμα	75
Φ.Ε.Φ.Π. (συντελ. 40%)	30
Μείον την πίστωση	25
Τελική φορολ. υποχρέωση	5

2.2. Το Ελληνικό Σύστημα της Έκπτωσης των Μερισμάτων.

Το σύστημα αυτό είναι ακραία περίπτωση του συστήματος των δύο συντελεστών, όπου ο συντελεστής που ισχύει για τα κέρδη που μοιράζονται ισούνται με το μηδέν. Δηλαδή, το μέρος των κερδών που μοιράζεται δεν φορολογείται στο επίπεδο της επιχείρησης. Τα κέρδη αυτά φορολογούνται μόνο στο επίπεδο του επιχειρηματία με τον Φ.Ε.Φ.Π. Συνεπώς, με το σύστημα αυτό δεν υπάρχει διπλή φορολογία.

2.3. Λειτουργία των Δύο Συστημάτων

Στους δύο Πίνακες που ακολουθούν παρουσιάζεται η λειτουργία των δύο συστημάτων κάτω από διαφορετικές υποθέσεις. Στον πρώτο Πίνακα συγκρίνονται τα δύο συστήματα σχετικά με το ύψος του φορολογικού συντελεστή που απαιτείται προκειμένου να αποδώσουν τα ίδια συνολικά φορολογικά έσοδα. Στον δεύτερο Πίνακα συγκρίνονται τα δύο συστήματα σχετικά με το ύψος των φορολογικών εσόδων που αποδίδουν όταν και για τα δύο ισχύει ο ίδιος συντελεστής Φ.Ε.Ν.Π. Παρατηρούμε λοιπόν ότι προκειμένου το κράτος να έχει συνολικά φορολογικά έσοδα 50 δρχ. θα πρέπει ο φορολογικός συντελεστής με το σύστημα της έκπτωσης των μερισμάτων να είναι 50%, ενώ με το σύστημα της πίστωσης 42,8%. Επίσης, εάν ο συντελεστής του Φ.Ε.Ν.Π. είναι 50% και για τα δύο συστήματα, τότε το σύστημα της πίστωσης αποδίδει περισσότερα έσοδα ανεξάρτητα από το ύψος των μερισμάτων.

Σύγκριση των Δύο Συστημάτων σχετικά με το Ύψος του Φορολογικού Συντελεστή όταν Αποδίδουν τα ίδια Φορολογικά Έσοδα

	Σύστημα Έκπτωσης Μερισμάτων	Σύστημα Πίστωσης
Στο Επίπεδο της Ειχείρησης	επιλογή ετήσιων	
1. Κέρδη νομικού προσώπου	100	100
2. Διανεμόμενα μερίσματα	33,3	33,3
3. Φορολογικά κέρδη	66,7	100
4. Φόρος	33,4	42,8
5. Κέρδη μετά το Φ.Ε.Ν.Π.	33,3	57,2
6. Διανεμόμενα μερίσματα	33,3	28,6
7. Καθαρά παρακρατηθέντα κέρδη	33,3	28,6
Στο Επίπεδο του Επιχειρηματία		
8. Εισπραχθέντα μερίσματα	33,3	28,6
9. Πίστωση	—	14,3
10. Φορολογητέο εισόδημα, (8) + (9)	33,3	42,9
11. Προσωπικός Φόρος Εισοδήματος (συντελεστής 50%)	16,7	21,4
12. Μείον την πίστωση	—	14,3
13. Οφειλόμενος φόρος (επιστροφή)	16,7	7,1
14. Καθαρό κοσό μερισμάτων	16,6	21,5
15. Συνολικά κρατικά έσοδα (4) + (13)	50	50

Υποθέσεις

α. Μοιράζεται το 50% των κερδών μετά το Φ.Ε.Ν.Π.

β. Η πίστωση ανέρχεται σε 50% του ποσού των μερισμάτων που μοιράζονται.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

Σύγκριση των Δύο Συστημάτων σχετικά με το Ύψος των Φορολογικών Εσόδων όταν έχουν τον Ίδιο Φορολογικό Συντελεστή

Στο Επίπεδο της Επιχείρησης	Σύστημα Έκπτωσης Μερισμάτων		Σύστημα Πίστωσης	
	40 %	60 %	40 %	60 %
1. Κέρδη Νομικού Προσώπου	1.000	1.050	1.000	1.000
2. Διανεμόμενα μερίσματα	250	428,5	—	—
3. Φορολογητέα κέρδη	750	571,5	1.000	1.000
4. Φ.Ε.Ν.Π. (συντελ. 50 %)	375	285,7	500	500
5. Κέρδη μετά το Φ.Ε.Ν.Π.	375	285,7	500	500
6. Διανεμόμενα μερίσματα	250	428,5		300
7. Καθαρά παρακρατηθέντα κέρδη	375	285,7	300	200
Στο Επίπεδο του Επιχειρηματία				
8. Είσπραχθέντα μερίσματα	250	428,5	200	300
9. Συν την πίστωση	—	—	100	150
10. Φορολογητέο εισόδημα	250	428,5	300	450
11. Φ.Ε.Φ.Π. (συντελ. 40 %)	100	171,4	120	180
12. Μείον την πίστωση	—	—	100	150
13. Οφειλόμενος φόρος (ή επιστροφή)	100	171,4	20	30
14. Καθαρό ποσό μερισμάτων (8)—(13)	150	257,1	180	320
15. Συνολικά κρατικά έσοδα (4) +(13)	475	457,1	520	570
16. Φ.Ε.Ν.Π. (συντελεστής 60 %)	150	207,1	180	270
17. Μείον την πίστωση	—	—	100	150
18. Οφειλόμενος φόρος (ή επιστροφή)	150	257,1	80	120
19. Καθαρό ποσό μερισμάτων (8)—(18)	100	171,4	120	180
20. Συνολικά κρατικά έσοδα (4) +(18)	525	542,8	580	620

Υποθέσεις

α. Μοιράζεται το 40 % ή το 60 % των κερδών μετά το Φ.Ε.Ν.Π.

β. Η πίστωση ανέρχεται σε 50 % του ποσού των μερισμάτων που μοιράζονται.

3. ΕΣΩΤΕΡΙΚΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΔΥΟ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ

Η επιλογή του ενός συστήματος ή του άλλου εξαρτάται από τους στόχους της οικονομικής πολιτικής που θέτει η κυβέρνηση κάθε χώρας. Οι στόχοι αυτοί μπορούν να ταξινομηθούν σε κύριους και δευτερεύοντες. Στην τελευταία κατηγορία υπάγονται η διοικητική απλότητα που συνεπάγεται η εφαρμογή κάθε συστήματος, οι δυνατότητες φοροδιαφυγής και φορολογικής μετακύλισης που παρέχονται από κάθε σύστημα και, τέλος, η δυνατότητα που παρέχεται στην κυβέρνηση να ασκήσει αντικυκλική πολιτική. Δυστυχώς, οι παραπάνω στόχοι δεν συμβαδίζουν πάντα αλλά μπορεί σε ορισμένες περιπτώσεις να αντιμάχονται μεταξύ τους.

Στους κύριους στόχους της οικονομικής πολιτικής υπάγεται η επίδραση του φόρου αυτού στη διανομή και παρακράτηση των κερδών, στην επιλογή της νομικής μορφής της επιχείρησης, στο τρόπο χρηματοδότησης των επενδύσεων, στην αποδοτικότητα των επενδύσεων και στην κατανομή των παραγωγικών πόρων της οικονομίας.

2.1. Διοικητική Απλότητα

Η διοικητική απλότητα ενός φορολογικού συστήματος έχει σημαντική σημασία καθότι προφυλάσσει το κράτος από περιττές δαπάνες για την συλλογή των φορολογικών εσόδων, δεν δημιουργεί σοβαρά προβλήματα επιτήρησης του κράτους σχετικά με την συμμόρφωση των πολιτών στους φορολογικούς κανόνες και, τέλος, το κάνει εύκολα κατανοητό στους πολίτες.

Είναι φανερό ότι το σύστημα της έκπτωσης των μερισμάτων είναι πολύ απλούστερο από το σύστημα της πίστωσης. Η πολυπλοκότητα του τελευταίου οφείλεται στο μηχανισμό της πίστωσης που ακολουθείται, ο οποίος είναι δύσκολο να κατανοηθεί από τον απλό φορολογούμενο. Το σύστημα αυτό θα μπορούσε να γίνει λιγότερο πολύπλοκο εάν οι απαραίτητοι υπολογισμοί γίνονταν από την επιχείρηση και ο φορολογούμενος πληροφορείτο μόνο το ποσό του εισοδήματος που θα πρέπει να συμπεριλάβει στη φορολογική του δήλωση (δηλαδή το ποσό των μερισμάτων που εισπράττει συν το ποσό της πίστωσης). Από την άλλη πλευρά, το σύστημα της έκπτωσης των μερισμάτων γίνεται λιγότερο απλό όταν για λόγους καταπολέμησης της φοροδιαφυγής πρέπει να συνοδεύεται με παρακράτηση ενός μέρους του φόρου από την επιχείρηση.

3.2. Φοροδιαφυγή

Το σύστημα της πίστωσης παρέχει λιγότερες δυνατότητες φοροδιαφυγής.

Τούτο οφείλεται στο γεγονός ότι ο φορολογούμενος έχει συμφέρον, σε ορισμένες περιπτώσεις, να δηλώσει τα εισοδήματα από μερίσματα προκειμένου να επωφεληθεί την πίστωση (credit) που του παρέχεται. Αντίθετα, το σύστημα της έκπτωσης των μερισμάτων δίνει περισσότερες δυνατότητες φοροδιαφυγής. Στή θεωρητική μάλιστα περίπτωση διανομής όλων των κερδών το πρόβλημα γίνεται οξύτερο. Γι' αυτό κρίνεται απαραίτητη η εισαγωγή του συστήματος της παρακράτησης του φόρου στο επίπεδο της επιχείρησης.

3.3. Φορολογική Μετακύλιση

Τις τελευταίες δεκαετίες το θέμα της μετακύλισης του Φ.Ε.Ν.Π. έχει συχνά απασχολήσει τους ασχολούμενους με τα φορολογικά χωρίς τόσο οι θεωρητικές τοποθετήσεις όσο και οι εμπειρικές ενδείξεις να έχουν καταλήξει σε ομόφωνα συμπεράσματα. Για το λόγο αυτό η σύγκριση μεταξύ των δύο συστημάτων μας οδηγεί μόνο σε ορισμένες ενδείξεις σχετικά με τις δυνατότητες μετακύλισης που παρέχονται από κάθε ένα από αυτά. Εάν υποθέσουμε ότι το συνολικό φορολογικό βάρος, δηλαδή το άθροισμα του Φ.Ε.Ν.Π. και του Φ.Ε.Φ.Π., είναι το ίδιο και με τα δύο συστήματα, παρατηρούμε (Πίνακας 1, γραμμή 4) ότι ο φόρος που πληρώνει η επιχείρηση είναι μεγαλύτερος με το σύστημα της πίστωσης. Είναι λογικό λοιπόν να δεχθούμε ότι το σύστημα αυτό ενισχύει περισσότερο τη προσπάθεια της επιχείρησης να μετακυκλίσει το φόρο. Οι πιθανότητες μετακύλισης όταν ισχύει το σύστημα της έκπτωσης των μερισμάτων γίνονται μικρότερες όσο μεγαλύτερο ποσό από τα κέρδη μοιράζεται, επειδή η επιχείρηση έχει να πληρώσει λιγώτερο φόρο.

3.4 Αντικυκλική Πολιτική

Ο Φ.Ε.Ν.Π. μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως μέσο για άσκηση αντικυκλικής πολιτικής. Τούτο μπορεί να γίνει με την κατάλληλη αλλαγή είτε στο ύψος του φορολογικού συντελεστή ή με αλλαγή των τιμών των παραμέτρων που προσδιορίζουν τη φορολογική βάση (αφορολόγητα αποθεματικά, αποσβέσεις κ.ά.). Η επίδραση της δεύτερης μεθόδου είναι ισχυρότερη με το σύστημα της έκπτωσης των μερισμάτων επειδή ο φορολογικός συντελεστής στο σύστημα αυτό είναι υψηλότερος παρά με το σύστημα της πίστωσης. Έτσι, τα οφέλη από τα φορολογικά κίνητρα με το σύστημα της έκπτωσης των μερισμάτων είναι μεγαλύτερα.

Αντίθετα, το σύστημα της πίστωσης παρέχει ένα επιπλέον μέσο για άσκηση

αντικυκλικής πολιτικής από το σύστημα της έκπτωσης των μερισμάτων. Η κυβέρνηση μπορεί να αλλάξει το μέγεθος της πίστωσης που δίνεται προκειμένου να επηρεάσει τόσο την ιδιωτική κατανάλωση όσο και την χρηματοδοτική κατάσταση των επιχειρήσεων.

3.5. Μερισματική Πολιτική

Η μερισματική πολιτική των επιχειρήσεων έχει σημαντικές συνέπειες τόσο για την οικονομία ως σύνολο όσο και για τον επιχειρηματικό τομέα. Αλλαγές σε αυτή μπορούν να επηρεάσουν το ρυθμό της οικονομικής ανάπτυξης, μέσω των επενδύσεων, τη σταθεροποιητική λειτουργία της οικονομίας και την διανομή του εισοδήματος. Συνεπώς, είναι σημαντικό να ξέρουμε εάν και κατά πόσο τα δύο συστήματα επηρεάζουν την μερισματική πολιτική των επιχειρήσεων.

Προκειμένου να δούμε ποιο από τα δύο συστήματα οδηγεί σε μεγαλύτερη διανομή μερισμάτων συγκρίνουμε το επιπλέον φορολογικό βάρος που συνεπάγεται η αύξηση του ποσού των μερισμάτων με το κάθε σύστημα. Υποθέτουμε ότι δεν υπάρχει φόρος υπεραξίας κεφαλαίου για τα παρακρατούμενα κέρδη και ότι ο διευθυντής της επιχείρησης ενδιαφέρεται για το συνολικό φορολογικό βάρος, δηλαδή το άθροισμα του Φ.Ε.Ν.Π. και του Φ.Ε.Φ.Π.

Ο Πίνακας 3 δίνει το επιπλέον φορολογικό βάρος που προέρχεται από την

ΠΙΝΑΚΑΣ 3
Επιπλέον Φορολογικό Βάρος

	Σύστημα της Πίστωσης	Σύστημα της Έκπτωσης των Μερισμάτων
$\Theta T / \Theta M$	$t - s$	$t - c$
$\Theta K / \Theta M$	0	$-c$

αύξηση του ποσού των μερισμάτων (M) κατά μία μονάδα. Η μερική παράγωγος $\Theta T / \Theta M$ μας δίνει το επιπλέον συνολικό φορολογικό βάρος (T), ενώ η μερική παράγωγος $\Theta K / \Theta M$ δίνει το επιπλέον φορολογικό βάρος που φέρει μόνο η επιχείρηση (K), τ είναι ο οριακός συντελεστής Φ.Ε.Ν.Π., s είναι η πίστωση που δίνεται με το σύστημα της πίστωσης και c είναι ο συντελεστής του Φ.Ε.Ν.Π. Οι τιμές της μερικής παραγωγού $\Theta T / \Theta M$ για τα δύο συστήματα δεν μας επιτρέ-

πουν να πούμε κάτω από ποιο σύστημα είναι μεγαλύτερη, εάν δεν ξέρουμε τις τιμές της πίστωσης (s) και του συντελεστή του Φ.Ε.Ν.Π. (c). Τα δύο συστήματα μπορεί να είναι ισοδύναμα όταν οι δύο αυτές μεταβλητές πάρουν την ίδια τιμή.

Τα δύο συστήματα μπορούν να γίνουν ουδέτερα μεταξύ διανομής και παρακράτησης των κερδών εάν ισχύουν οι παρακάτω προϋποθέσεις :

Σύστημα πίστωσης : $s=t$

Σύστημα έκπτωσης των μερισμάτων : $c=t$

δηλαδή το σύστημα της πίστωσης γίνεται ουδέτερο όταν ο οριακός συντελεστής του Φ.Ε.Φ.Π. γίνει ίσος με το ποσοστό της πίστωσης (s), ενώ το σύστημα της έκπτωσης των μερισμάτων γίνεται ουδέτερο όταν ο οριακός συντελεστής του Φ.Ε.Φ.Π. είναι ίσος με το συντελεστή του Φ.Ε.Ν.Π. (c).

Από τα παραπάνω συμπεραίνεται ότι και τα δύο συστήματα δίνουν τη δυνατότητα στην επιχείρηση να προσδιορίσει το ποσό των μερισμάτων ανάλογα με τη θέση των μετόχων στη φορολογική κλίμακα.

Υποθέτουμε τώρα ότι οι διευθυντές των επιχειρήσεων ενδιαφέρονται μόνο για το φορολογικό βάρος που φέρει η επιχείρηση. Από τον Πίνακα 3 παρατηρούμε ότι η επιπλέον επιβάρυνση (ΘΚ/ΘΜ) από την αύξηση των μερισμάτων είναι μηδέν για την επιχείρηση με το σύστημα της πίστωσης και συνεπώς το σύστημα αυτό γίνεται ουδέτερο μεταξύ διανομής και παρακράτησης των κερδών. Αντίθετα, όταν ισχύει το σύστημα της έκπτωσης των μερισμάτων, η αύξηση του ποσού των μερισμάτων συνεπάγεται μείωση (ΘΚ/ΘΜ αρνητική) του φορολογικού βάρους για την επιχείρηση. Συνεπώς η επιχείρηση έχει κίνητρο να μοιράσει μεγαλύτερο μέρος από τα κέρδη.

3.6. Μέσο Χρηματοδότησης των Επενδύσεων

Εάν η χρηματοδότηση ενός επενδυτικού σχεδίου γίνει με την έκδοση μετοχών ή με τραπεζικό δανεισμό εκτός των άλλων παραγόντων π.χ. πληθωρισμός, συνθήκες κεφαλαιαγοράς κ.ά. μπορεί να επηρεασθεί και από το σύστημα του Φ.Ε.Ν.Π. που ισχύει. Όταν συγκρίνουμε τα δύο συστήματα σχετικά με τους παραπάνω δύο τρόπους χρηματοδότησης παρατηρούμε ότι υπάρχει κάποια διαφοροποίηση. Το σύστημα της πίστωσης, όπως και κάθε άλλο σύστημα Φ.Ε.Ν.Π., επιτρέπει την έκπτωση από την φορολογική βάση του τόκου του δανειζομένου κεφαλαίου, ενώ δεν επιτρέπει την έκπτωση από αυτήν των μερισμάτων. Αντίθετα, το σύστημα της έκπτωσης των μερισμάτων είναι ουδέτερο μεταξύ των δύο

μεθόδων χρηματοδότησης ενός επενδυτικού σχεδίου. Έτσι, με το πρώτο σύστημα ανάλογα με το ύψος του συντελεστή του Φ.Ε.Ν.Π. η επιχείρηση πρέπει να κερδίζει περισσότερο από μία δραχμή, προκειμένου να πληρώσει μέρος μιας δραχμής, ενώ πρέπει να κερδίζει μια δραχμή προκειμένου να πληρώσει τόκο μιας δραχμής. Με το σύστημα της έκπτωσης των μερισμάτων η επιχείρηση προκειμένου να πληρώσει μία δραχμή σε μέρος ή σε τόκο αρκεί να κερδίσει μία δραχμή. Η ασυμμετρία αυτή που παρατηρείται μεταξύ των δύο συστημάτων κάνει το κόστος χρηματοδότησης με ίδια συμμετοχή πιο δαπανηρό από το κόστος του τραπεζικού δανείου με το σύστημα της πίστωσης. Συνεπώς, το σύστημα αυτό ευνοεί την χρηματοδότηση των επενδύσεων με τραπεζικό δανεισμό.

3.7. Επενδύσεις

Προκειμένου να επηρεασθεί η επενδυτική δραστηριότητα χρησιμοποιούνται κυρίως μέτρα που αποβλέπουν στη φορολογική ελάφρυνση με τη μείωση της φορολογικής βάσης, π.χ. αφορολόγητα αποθεματικά, αυξημένος συντελεστής αποσβέσεως κλπ. Το ύψος των φορολογικών συντελεστών είναι επίσης βασική παράμετρος.

Υποστηρίζεται όμως ότι και το σύστημα του Φ.Ε.Ν.Π. αυτό καθαυτό μπορεί να επηρεάσει τις επενδυτικές αποφάσεις. Αυτό μπορεί να γίνει με τρεις τρόπους : Πρώτο, με τον επηρεασμό της διαθεσιμότητας κεφαλαίων στο επίπεδο της επιχείρησης, Δεύτερο, με τον επηρεασμό του κόστους του κεφαλαίου και Τρίτο, με τον επηρεασμό της αποδοτικότητας των επενδύσεων. Σχετικά με τις δύο πρώτες επιδράσεις είδαμε στις προηγούμενες παραγράφους ότι το σύστημα της πίστωσης ευνοεί τη χρηματοδότηση των επενδύσεων με τραπεζικό δανεισμό, ενώ δεν μπορούμε να πούμε ποιο από τα δύο συστήματα ευνοεί την παρακράτηση των κερδών εάν δεν ξέρουμε τα τεχνικά χαρακτηριστικά των δύο συστημάτων.

Η διαφορετική επίδραση των δύο συστημάτων στην αποδοτικότητα των επενδύσεων εξαρτάται από τις υποθέσεις που κάνουμε σχετικά με το ποιο φορολογικό βάρος λαμβάνουν υπόψη τους αυτοί που αποφασίζουν για επενδύσεις και δεύτερο εάν το συνολικό βάρος είναι το ίδιο ανεξάρτητα από το ποιο σύστημα ισχύει. Εάν οι υπεύθυνοι για την λήψη των επενδυτικών αποφάσεων λαμβάνουν υπόψη το συνολικό φορολογικό βάρος, δηλαδή αυτό που πληρώνει η επιχείρηση και αυτό που πληρώνει ο μέτοχος, όπως φαίνεται λογικό να ισχύει στην περίπτωση των Ελληνικών επιχειρήσεων εξαιτίας του οικογενειακού τους χαρακτήρα, τότε η επίδραση των δύο συστημάτων είναι η ίδια στην περίπτωση που και τα δύο αποφέρουν τα ίδια συνολικά έσοδα. Εάν, τέλος, ο συντελεστής του Φ.Ε.Ν.Π. είναι ο παράγοντας που επηρεάζει περισσότερο τις επενδυτικές αποφά-

σεις, τότε το σύστημα της πίστωσης ευνοεί περισσότερο τις επενδύσεις, καθότι απαιτεί μικρότερο συντελεστή, επειδή η ελάφρυνση που δίνεται στα μερίσματα είναι μικρότερη από αυτή που δίνεται με το σύστημα της έκπτωσης των μερισμάτων.

3.8. Νομική Μορφή της Επιχείρησης

Κανένα από τα δύο συστήματα δεν είναι τελείως ουδέτερο σχετικά με την επιλογή της νομικής μορφής μιας επιχείρησης. Τούτο οφείλεται στο γεγονός ότι ο μεν συντελεστής του Φ.Ε.Ν.Π. είναι αναλογικός, ενώ ο συντελεστής του Φ.Ε.Φ.Π. είναι προοδευτικός. Η επιλογή λοιπόν, της μιας ή της άλλης νομικής μορφής που μπορεί να πάρει μια επιχείρηση εξαρτάται εκτός από τα άλλα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα που παρουσιάζει κάθε μορφή, και από το ποσό των μερισμάτων, που καθορίζει το φορολογικό κλιμάκιο που βρίσκονται οι μέτοχοι.

Η μορφή της ανώνυμης εταιρίας παρέχει μικρότερο πλεονέκτημα με το σύστημα της έκπτωσης των μερισμάτων, επειδή ο συντελεστής του Φ.Ε.Ν.Π. είναι μεγαλύτερος με το σύστημα αυτό και συνεπώς μικρότερη η διαφορά του από τον υψηλότερο συντελεστή του Φ.Ε.Φ.Π. Αντίθετα, το μειονέκτημα της μορφής αυτής είναι μικρότερο με το σύστημα αυτό, επειδή η ελάφρυνση που δίνεται στο εισόδημα είναι μεγαλύτερη από αυτή που δίνεται με το σύστημα της πίστωσης.

3.9. Κατανομή των Παραγωγικών Πόρων

Το σύστημα του Φ.Ε.Ν.Π. μπορεί να επηρεάσει την κατανομή των παραγωγικών πόρων με δύο τρόπους : Πρώτο, με τον επηρεασμό της κατανομής του κεφαλαίου μέσα στον τομέα των Α.Ε. και Δεύτερο, μεταξύ του τομέα των Α.Ε. και των άλλων νομικών μορφών που μπορεί να πάρει μια επιχείρηση.

Υποστηρίζεται ότι το σύστημα που ευνοεί την παρακράτηση των κερδών εξασθενίζει το ρόλο της κεφαλαιαγοράς, επειδή μειώνει το ποσό των μερισμάτων που πηγαίνουν σε αυτή. Επιπλέον, υποστηρίζεται ότι η παρακράτηση των κερδών μπορεί να μην οδηγήσει σε νέες επενδύσεις αλλά να γίνεται, ιδιαίτερα όταν δεν υπάρχει φόρος υπεραξίας κεφαλαίου, για καθαρά φορολογικούς σκοπούς. Στην περίπτωση μάλιστα που η μεγαλύτερη παρακράτηση κερδών οδηγεί σε επενδύσεις αμφισβητείται εάν αυτές είναι οι πιο επικερδείς που θα μπορούσαν να γίνουν εάν τα κεφάλαια αυτά περνούσαν μέσα από την κεφαλαιαγορά.

Από τα παραπάνω συνεπάγεται ότι το σύστημα εκείνο που οδηγεί σε μεγαλύτερη διανομή των κερδών συμβάλλει στην καλύτερη λειτουργία της κεφαλαιαγοράς και στην πιο αποδοτική κατανομή των παραγωγικών πόρων. Συνεπώς, υποστηρίζεται, ότι όσο πιο μικρότερο είναι το φορολογικό βάρος στα μερίσματα τόσο το καλύτερο. Από αυτή την πλευρά το σύστημα της έκπτωσης των μερισμάτων, όπου μόνο τα παρακρατούμενα κέρδη φορολογούνται με το Φ.Ε.Ν.Π. θεωρείται πιο ευνοϊκό.

Σχετικά με τη δεύτερη επίδραση, δηλαδή την κατανομή του κεφαλαίου μεταξύ του τομέα των Α.Ε. και των άλλων νομικών μορφών που μπορεί να πάρει μία επιχείρηση, παρατηρείται ότι η διαφορετική φορολογική μεταχείριση οδηγεί σε μη αποδοτική κατανομή του κεφαλαίου μεταξύ των δύο αυτών τομέων της οικονομίας. Τούτο οφείλεται στο γεγονός ότι προκειμένου η καθαρή απόδοση του κεφαλαίου να είναι η ίδια και στους δύο τομείς θα πρέπει η ακαθάριστη απόδοση του κεφαλαίου που απασχολείται στον τομέα των Α.Ε. να είναι μεγαλύτερη από αυτή του κεφαλαίου που απασχολείται στους άλλους τομείς της οικονομίας.

4. ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η συγκριτική ανάλυση των δύο συστημάτων που έγινε σε θεωρητικό επίπεδο, έδειξε τα παρακάτω :

- Το σύστημα της πίστωσης είναι περισσότερο πολύπλοκο εξαιτίας του μηχανισμού που ακολουθείται για την ελάφρυνση της διπλής φορολογίας.
- Το σύστημα της πίστωσης δίνει κάποιο κίνητρο στον μέτοχο να αναφέρει στη δήλωση του εισοδήματα από μερίσματα προκειμένου να επωφεληθεί την πίστωση.
- Το σύστημα της έκπτωσης των μερισμάτων δίνει μικρότερο κίνητρο στην επιχείρηση να μετακυλίσει τον Φ.Ε.Ν.Π., επειδή το φορολογικό βάρος που φέρει είναι μικρότερο με αυτό το σύστημα.
- Η ανάλυση δεν οδήγησε σε κανένα συμπέρασμα σχετικά με το ποιο σύστημα ευνοεί περισσότερο τη διανομή μερισμάτων. Προκειμένου να φθάσουμε σ' αυτό το συμπέρασμα πρέπει να γνωρίζουμε όλα τα τεχνικά χαρακτηριστικά του κάθε συστήματος.
- Το σύστημα της έκπτωσης των μερισμάτων είναι ουδέτερο μεταξύ δανειακής και χρηματοδότησης με μετοχές ενός επενδυτικού σχεδίου. Αντί-

θετά, το σύστημα της πίστωσης μεροληπτεί υπέρ της δανειακής χρηματοδότησης.

- Εάν το ύψος του συντελεστή είναι εκείνο που επηρεάζει περισσότερο την αποδοτικότητα των επενδύσεων, τότε το σύστημα της πίστωσης ευνοεί περισσότερο τις επενδύσεις.
- Κανένα από τα δύο συστήματα δεν είναι ουδέτερο σχετικά με τη νομική μορφή που μπορεί να πάρει μία επιχείρηση.
- Τέλος, το σύστημα εκείνο που οδηγεί σε μεγαλύτερη διανομή μερισμάτων συμβάλλει στην πιο αποδοτική κατανομή των παραγωγικών πόρων της οικονομίας.